

SERD | Kapsayıcı eğitimin Türk eğitim sistemindeki yeri ve önemi

Tuba Aydın Güngör¹, Osman Pehlivan²

Başvuru: 26.11.2020

Kabul: 18.05.2021

Alıntılama Önerisi: Aydın Güngör, T., & Pehlivan, O. (2021). Kapsayıcı eğitimin Türk eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Studies in Educational Research and Development*, 5(1), 48-71.

Öz

Küreselleşme ile beraber savaşlar, ekonomik sorunlar, siyasi ve toplumsal baskılar toplumları göçe zorlayan önemli sebepler olarak görülmektedir. 1990 yılından sonra Orta Doğu ülkelerinde yaşanan savaşlarla milyonlarca insan göç etmek zorunda kalmıştır. Göç eden insanlar gittikleri ülkelerde sığınmacı veya mülteci olarak yaşamak durumunda kalmışlardır. Türkiye'nin sınır komşuları Irak ve Suriye'de patlak veren iç savaş ülkemize insanların göç etmesine neden olmuştur ve bu insanlar ülkemizde konuk edilmektedir. Bu insanların bir bölümü kamplarda yaşamını sürdürmekte büyük bölümü de ülkenin dört bir yanına yerleşmişlerdir. Türkiye 21.Yüzyılda yaşanmış olan bu insanlık dramına sessiz kalmamış, açık sınır uygulamasıyla milyonlarca yabancı uyruklu insanı misafir etmiş ve himayesi altına almıştır. Bu durum Türkiye'de çeşitli sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların en önemlisi de mülteci çocukların eğitim sorunudur. Yabancı çocukların eğitim meselesi için ülkemizde devlet ve sivil toplum kuruluşları işbirliği yapmış ve çözüm önerileri ortaya koymuşlardır. Yabancı öğrencilere geçici eğitim merkezlerinde ve Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı okullarda eğitim imkânları sunulmaktadır. Kapsayıcı eğitim geniş anlamda tüm dezavantajlı durumda olan çocukları kapsamaktadır ve bu bağlamda bu çocuklara eğitim hakkının sağlanmasıyla yakından ilgilenmektedir. Bu süreçte Türkiye'nin en önemli önceliklerinden birisi öğrenim çağındaki yabancı uyruklu öğrencileri eğitim sistemine etkin bir şekilde dâhil etmek olmuştur. Bu çalışmanın amacı kapsayıcı eğitimdeki farklı kültürlerden, farklı toplumlardan, farklı bölgelerden gelen çocukların eğitime en iyi şekilde katılmalarının nasıl sağladığını ve bu anlamda tüm eğitim fırsatlarından eşit şekilde yararlandıklarını derinlemesine ortaya koyarak alana katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, geçici koruma statüsü, kapsayıcı eğitim, yabancı öğrencilerin eğitimi

¹ ORCID: 0000-0002-3356-7826, Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi, tuba.gngr@artvin.edu.tr

² ORCID: 0000-0002-0132-1469, Artvin İl Milli Eğitim Müdürlüğü, osmanpehlivan08@gmail.com

Abstract

Political and social pressures are considered as significant reasons that force societies to migrate along with globalization, wars, economic problems. After 1990 millions of people had to migrate through the wars in the Middle East countries. Migrants had to live as refugees or asylum seekers in the countries they visited. The civil war that broke out in our border of Iraq and Syria caused people to migrate to our country and these people have been hosted in our country. Some of these people settled in camps and most of them have started to live in all parts of the country. Turkey has not kept schtum to this humanitarian drama that has been experienced through the 21st century. Therefore, Turkey has hosted millions of foreign nationals with our open border application and have taken them under its protection. This situation has caused various problems in Turkey and the most important of these problems is the education problem of the refugee children. State and Non-governmental organizations in our country have cooperated and proposed solutions for the education issue of foreign children and the foreign students have been offered education opportunities in temporary education centers and schools affiliated to the Ministry of National Education (MoNE). In a broad sense, inclusive education encompasses all disadvantaged children and is closely concerned with the provision of the right to education to these children. In this process, one of the most important priorities of our government has been to actively involve foreign students through their education age in the education system. The aim of this study is to contribute to the field by demonstrating in depth how children from different cultures, different societies and different regions in inclusive education enable them to participate in education in the best way and in this sense, how they equally benefit from all educational opportunities.

Keywords: Migration, temporary protection status, inclusive education, education of foreign students

Giriş

İnsanlar, soğuktan ya da sıcaktan korunabilmek, beslenebilmek, çoğalabilmek, farklı insan topluluklarının baskılarından kurtulabilmek, öğrenebilmek ve başka birçok sebepten dolayı dünyanın farklı yerlerine yayıldılar. İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze insanlar çeşitli sebeplerle farklı coğrafya ve kıtalara göç etmişlerdir. Türkiye jeopolitik konumundan dolayı, sürekli göç alan coğrafyalardan birisidir. Suriye’de meydana gelen iç savaştan sonra Türkiye’ye ilk sığınmacı grup 2011 yılında gelmiş bu sayı giderek artış göstermiştir. Türkiye’ye Yabancı Ülkelerden ve Suriye’den gelen 4 milyon civarında insan bulunmakta olup bu insanlar yaşadıkları ülkeyi terk ederek Türkiye’ye sığınmıştır. Bu bağlamda çalışmanın ana konusu, öncelikli olarak insanlık tarihi boyunca süren göç olgusunu ve kapsayıcı eğitimi detaylarıyla irdelemek olacaktır.

Türkiye'deki kapsayıcı eğitim sürecini iyi etüt edilmeli sınıfında yabancı öğrenci bulunan öğretmen ve öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve zorluklar tespit edilmelidir. Eğitimde göçmen çocuklara yaşadığı ülkedeki çocuklara verilen haklar verilmedikçe fırsat eşitliği sağlanamaz. O nedenle tüm çocuklara eşit haklar verilmeli ki eğitim o ölçüde başarılı olabilsin. Öğrenciler değerlendirilirken kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmelidir. Yabancı ülkelerden Türkiye'ye gelen öğrencilerin eğitim sistemine uyum sağlamaları ve mutlu bireyler olarak topluma kazandırılmaları için yapılacak her türlü çalışmalara katkı sağlamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmanın amacı Türkiye'de yaşayan mülteci çocukların eğitim sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri sunmak olarak belirlenmiştir.

Göç ve Zorunlu Göç

Göç, toplumların veya insan gruplarının ekonomik, kültürel, siyasi ve eğitim vb. nedenlerden dolayı fiziki olarak yer değiştirmesine denir. Göç insanlık tarihinde sıkça karşılaşılan olgulardan biridir. Geçmişten günümüze insanlar çeşitli nedenlerle göç etmişlerdir (Apak, 2014). Türkiye'nin üzerinde bulunduğu jeopolitik konumu nedeniyle Anadolu dünyada her zaman uğrak bir yer olmuş ve birçok göçe ev sahipliği yapmıştır 2018 yılı itibariyle Türkiye'deki göçmen sayısı 4 milyonu aşmıştır. TDK' ya (2017) göre göçmen, kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden kimse, aile veya topluluk olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler (1951)'e göre mülteci ırkı, dini, tabiiyetinden dolayı şiddete uğramış ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve aynı sebeple geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir. Türkiye'de göç hareketleri Cumhuriyetin ilan edilmesinden bu yana ülkeler arası mübadeleler dışında genel olarak iç göç ve kentleşme şeklinde meydana gelmiştir.

Türkiye'nin komşu ülkelerinde meydana gelen savaşlar, huzursuzluklar, milyonlarca insanı göçe zorlamış ve Suriye' deki çatışma ortamının doğması Türkiye'yi göç edilen ülke haline getirmiştir. Son on yılda Türkiye'ye göç eden ülkelere baktığımızda; Suriye, Irak, Afganistan, Azerbaycan Özbekistan gibi ülkeler önde gelmektedir (Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü, 2017). Savaş, afet veya gibi nedenlerle yaşadıkları yerleri terk edip başka yerlere giden ve buralarda mülteci durumuna düşen bireyler çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Göçler, göç edenlerin nedenlerine bağlı şekilde "zorunlu ve gönüllü", göçülen yerde kalma süresine göre "kalıcı ve geçici" ve göç yönlerine göre "iç ve dış" şeklinde kategorize edilebilir (Çatalbaş, 2015). Zorunlu göç devletlerin sosyal, ekonomik, toplumsal yaptırımları sonucu zorunlu olarak mecburen yer değiştirmesine Zorunlu göç denir.

Gönüllü göçe bakıldığı zaman bireyler daha iyi yaşam şartları için istedikleri yerlere gidip yerleşmelerine denir.

2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlamasından sonra, savaştan kaçarak ülkesini terk eden milyonlarca Suriyeli göçmen, Türkiye’ye yönelmiş ve bu durum ülkemizi etkileyecek bir boyuta ulaşmıştır. Türkiye başlangıçta bu duruma hazırlıksız yakalanmış olsa da, uyguladığı açık kapı politikasıyla komşu ülke vatandaşlarına kucak açmış ve iyi niyetli tutumunu tüm insanlığa göstermiş ve bu gelen insanlara sahip çıkmıştır. Türkiye bu durumun kısa süreli olacağını düşünmüş bu insanlara ‘misafir’ gözüyle bakmıştır. Suriye’deki savaşın uzun sürmesi Suriyeli vatandaşların ülkemizde kalmaya devam etmesi sonucunda bu insanların hukuki durumu 2014’te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) içerisindeki Geçici koruma yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Yabancıların hayatını yaşamlarını konu edinen tüm işlemlerde bakanlıklar ve kamu kuruluşları ile iş birliği yapmaktadırlar. Bu kuruluşlar Afet ve Acil Durum Başkanlığının (AFAD) yanı sıra İçişleri Bakanlığına bağlı Göç idaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yanında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu konuda öne çıkan kamu kurumlarıdır (Coşkun ve Emin, 2016). 2011 yılından sonra Türkiye’ye gelen Suriyelilerin Türkiye’de kısa süreli kalacağı tahmin edilmiş, misafir olarak görülmüş, bu çocuklara Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat ile eğitim verilmiştir. Savaşın uzun sürmesi sonucunda Türkiye daha kalıcı çözüm arayışlarına girmiştir.

2013 yılında yabancı çocukların eğitimi için önemli adımlar atılmıştır. 26 Eylül 2013 tarihinde Suriyeli ve yabancı öğrencilerle ilgili genelge çıkarılmıştır. 2014’te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile Geçici koruma statüsü kapsamında eğitim hakkı elde etmişlerdir. 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı “Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” genelge ile Suriyeli çocukların eğitimi güvence altına alınmıştır. Yabancı öğrencilerin devlet okullarında ve geçici eğitim merkezlerinde eğitim alma hakkı verilmiştir. Geçici koruma kimlik belgesi ve yabancı kimlik numarası ile Türkiye’de ilkökul, ortaokul, lise, üniversite, halk eğitim merkezleri ve devlet okullarında eğitim hakkı verilmiştir (Watch, 2015). 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren ülkemizde ikamet eden tüm yabancı çocuklara iyi bir eğitim hakkı alması devlet tarafından tanınmıştır. 2016 yılından itibaren Yabancı çocuklar Türk çocuklarının sahip olduğu her türlü eğitim hizmetinden istifade edebilmekte ve yaşlıları ile birlikte eğitim alabilmektedir.

Geçici Koruma Statüsü Kavramı

Göçün tanımında genel olarak göçmen, göçen gibi kavramlar kullanılsa da bu çalışmada kullanılan mülteci kavramının tanımı da konunun daha iyi anlaşılması açısından önemlidir. (Birleşmiş Milletler, 1951) göre mülteci ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi tutumu yüzünden şiddete veya zulme uğrayacağı konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve aynı sebeple geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir. Suriye’de yaşanan iç savaş ve sonucunda ülkemize gelen tüm insanların ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmaktadır. Suriyeli çocukların çocuk olmaları nedeniyle dil, din, ırk, etnik gibi farklılıklara bakmadan Türkiye’nin BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye taraf 142 ülkeden biri olması nedeniyle, Türkiye’de yaşayan Yabancı çocuklar hukuki açıdan tüm haklara sahiptirler.

Kapsayıcı Eğitim Nedir?

Kapsamak kavramı özü itibariyle dışlamanın karşıtıdır ve dışarıda bırakmak yerine dâhil etmeyi gerektirir. Kapsayıcı eğitimde temel olan bütün çocukların eşit biçimde değer görecekları eğitsel bir çerçeve oluşturmaktır. Kapsayıcı eğitim, tüm çocukların, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlara tüm toplum üyeleri ile eşit düzeyde olmaları ve çocukların diğer akranlarıyla birlikte eğitim alma hakkını vurgulamaktadır. Kapsayıcı eğitimde öğrenciler kendi yaşlarıyla eğitim almakta olup farklı ve çeşitli öğrenme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde eğitim ortamlarının düzenlenmesini öngörmektedir.

Kapsayıcı eğitim; cinsiyet, etnik yapı, sosyal sınıf, sağlık, sosyal katılım ve başarı gibi nedenlerle insanların eğitim alırken dışarıda bırakılmaması ve o insanlara sahip çıkılmasıdır (UNESCO, 2009). Kapsayıcı eğitim anlayışında sosyal adalet ve eşitlik kavramları ön plandadır (UNESCO, 2017). Kapsayıcı eğitimde ülkemizde yaşayan tüm mülteci çocukları eğitmek devletin sorumluluğunda olup Türkiye Cumhuriyeti Devleti üzerine düşen bütün sorumluluklarını yerine getirmektedir. Eğitim kurumlarının ayırım gözetmeksizin herkese açık olması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması Türk Milli Eğitimi’nin temel ilkelerindedir. Fırsat eşitliği kavramı genel olarak kadın ve erkeklerin eğitime erişim hakkı ile tanımlanmakta ve cinsiyete ilişkin bir ayrımla sınırlandırılmaktadır.

Kapsayıcı Eğitimin (UNESCO, 2009) Dört Temel Gerekçesi

Eğitimsel Gerekçe Kapsayıcı okullarda, bireysel ihtiyaçlara cevap verebilecek öğretim yöntemleri olmalı ve öğrencilerin faydasına çalışmalar yapılmalı bu durum bütün öğrencilerin öğrenmeleri olumlu yönde etkileyecektir (UNESCO, 2001).

Sosyal Gerekçe Kapsayıcı okullarda olumlu tutum değişikliği meydana getirerek, daha adil ve kapsayıcı bir topluma katkıda bulunur. Kapsayıcı eğitimin toplumlarda kaynaşma, birlikte yaşama ve farklılıkların zenginlik olduğunu vurgulaması sosyal gerekçedir. Ekonomik Gerekçe Öğrencilerine bir arada eğitim veren okullarda maliyet azdır. Bu bağlamda, kapsayıcı eğitim tüm öğrencilere daha az maliyetle nitelikli eğitim sağlamanın yolu olarak görülmektedir (UNESCO, 2001).

Hukuki Gerekçe Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin (1989) I. kısım 1. maddesinde yer alan çocuk tanımına göre “Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır”. Bu ilkeye göre tüm mülteci çocukların eğitim alma hakkı vardır. Bu bağlamda da mülteci çocukların eğitim hakkı kapsayıcı eğitime dahil olmaktadır.

Kapsayıcı Eğitim Bir İnsan Hakkıdır Hak, herhangi bir varlığın, doğal, kanunî veya ahlakî gerekçelerle, sahip olması veya yapabilmesi olağan olan, engellenemeyen “şeyler” olarak tanımlanabilir. İnsan hakkı ise insanın doğuştan “insan olması nedeniyle” sahip olduğu, tartışmasız, her tür hukuk metninin üstünde yer alan, hiçbir hukuki dayanakla göz ardı edilemeyecek, hiçbir özel durum bahane edilerek çiğnenemeyecek, insanlığın zaman içinde belli başlı kanunlarla ortaklaşa belirlemiş oldukları haklar bütünüdür. Devletlerin kendi iç hukuklarından üstün ve onlardan bağımsızdırlar.

Çocuklar, tartışmasız olarak “din, dil, sınıf farklılıkları, etnik ya da dinsel köken” gözetilmeksizin düşünülür. Onlarla ilgili tüm ulusal ya da uluslararası hukuk metinleri, istisnasız “bütün çocuklar” diye başlar. Bununla birlikte, politik ve ahlaki ön kabuller, çocukların, farklı coğrafya ve kültürlerde çarpıcı adaletsizlikler içinde yaşamalarını önleyememektedir. Çocuk işçiler, çocuk gelinler, engelli çocuklar, mülteci çocuklar gibi trajik sınıflamalar bu durumun kanıtıdır. Çocuk hakları da temel insan hakları bütünü içinde yer almaktadır. Söz konusu hakların belirlendiği belge, 1990 yılında yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi olarak bilinmektedir. Türkiye de içinde olmak üzere 142 ülke ya sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşmenin, özellikle eğitimin “HER” çocuğun hakkı olduğunu vurgulayan maddeleri önemlidir.

Bu maddeler, eğitimi çocukların din, dil, etnik köken, fiziksel ya da zihinsel engellilik gibi farklılıklarına bakılmaksızın ele alınması gereken bir sorumluluk haline getirmektedir.

Türkiye’de Geçici Koruma Altında Yaşayan Yabancı Uyruklu Çocuklar

Ülkemizde 2 milyon civarında Geçici koruma kapsamında çocuk bulunmaktadır. Yabancı çocukların eğitim, beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçları konusunda hem devletten hem de tüm insanlardan destek almaya ihtiyaçları vardır. Dünya’da son 10 yılda mülteci sorunuyla uğraşan Türkiye bu insanı sorunla doğrudan yüzleşmiştir. Türkiye, bu konuda “açık kapı politikası” uygulamış ve Bakanlar Kurulu, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. Maddesi uyarınca 22 Ekim 2014’te geçici korumaya ilişkin bir yönetmelik yayımlamıştır. Yönetmelikle Türkiye’ye sığınan Suriyeli ve diğer ülkelerden gelen sığınmacıların statüsü, “Geçici Koruma” adı altında resmileştirilmiştir.

Türkiye’de Yabancı Uyruklu İnsanlara Bakış Açısı

4 milyonun üzerinde misafiri ağırlayan Türkiye’de geçici korunma altındaki misafirlerimize birçok kişi tarafından hoşgörülü bir tutum sergilenmiştir. Bu hoşgörülü tutum, toplumun bütün farklılıklarına rağmen temel insani konularda bir kültür ve ahlak bütünlüğü içinde oluş ile açıklanabilir. Anadolu coğrafyası, bugün olduğu gibi geçmişte de insan hareketliliğinde bir varış ya da geçiş noktası olması dolayısıyla pek çok kültürün kesiştiği, birbiriyle etkileşime girerek zenginleştiği ve kökleştiği bir önemli coğrafyadır. Tarihsel süreç içinde, tarım, yerleşme, ticaret, köy, kent ve imparatorlukların kurulması ile bunların doğurduğu problemlere dönük çözümler aranması, Anadolu kültürünü insanlık tarihinin kadim kültürlerinden biri konumuna yükseltmiştir. Türklerin Anadolu’ya yerleşmesi ve İslam’ın yayılması ile birlikte bu kültür daha da zenginleşmiştir. Tarih içinde, salgın hastalıklar, küçük buzul dönemleri, Haçlı Seferleri, işgaller gibi son derece zorlayıcı olayların yıkıcı etkilerine rağmen “kendine ve başkasına” bakışta itidal ve hoşgörüyü kaybetmemiş olan bu kültür, bugün de yabancı uyruklu misafirlere bakışta etkili olmaktadır.

Kapsayıcı Eğitimde Milli Eğitim Bakanlığı ve Okullara Düşen Görevler

Yabancı çocukların eğitimi için Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne “Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı” oluşturulmuştur. Yabancı çocukların eğitimi iki yolla sağlanmaktadır. Birinci yol devlet okullarında Türkçe müfredat ile sağlanmaktadır. İkinci yol ise geçici eğitim merkezlerinde kendi

dilleriyle eğitim görmeleridir. Yabancı öğrencilere verilen yabancı tanıma belgesi ile tüm devlete ait okullara kayıt yapabilmektedirler. Devlete ait okullarda Türk öğrencilere tanınan tüm eğitim haklarından yabancı öğrencilerde yararlanmakta olup anasınıfından başlayıp lise sona kadar e okul sisteminden kayıt yapılabilmektedir. Kapsayıcı eğitim verilen okullarda öğrencilerin başarıma duygusunu tatmasına izin verilmelidir. Bu okullarda eğitim gören çocuklar kültürel zenginlik olarak görülmeli ve bu öğrencileri öğretmenler, veliler ve öğrenciler kucaklamalıdır.

Kapsayıcı eğitimde temel olan bütün çocukların eşit biçimde değer görecekları eğitsel bir çerçeve oluşturmaktır. Kapsayıcı eğitimde yukarıda söz edilen bütün bu kategorilerdeki farklılıklara bakılmaksızın, okullardaki tüm öğrenciler okul topluluğunun bir parçası kabul edilir ve okula ait olduklarını hissetmeleri önemli görülür (Taylor, 2012). Türkiye için önemli bir gündem konusu olan göçmenlerin eğitimi kapsayıcı eğitimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Buna göre odaklanılması gereken nokta tüm öğrencilerin eğitime birlikte katılmaları ve öğrenmeleri için okulları, sınıfları, öğretim programlarını ve uygulamaları nasıl değiştirmemiz gerektiğidir. Bu bağlamda öğrencilerdeki bireysel farklılıklar ve ihtiyaçlar problem değil tam aksine öğretim için zenginlik olarak görülmelidir (UNESCO, 2005).

Öğrenciler, veliler, okul müdürleri ve öğretmenler gibi okulun tüm paydaşları, kapsayıcı bir okul kültürü için çok önemlidir (Taylor, 2012). Öğrenciler arasındaki herhangi bir nedenden kaynaklanan eşitsizliği azaltmanın ya da gidermenin yolu öğrenciler için daha iyi kaynaklar sunmanın yanında okulun kültürünü paylaşma şansı vermek gerekir (Stegemann, 2018). Millî Eğitim Bakanlığı mültecilerin uyum sağlaması için çalışmalar yapmakta olup öğretmenlere idarecilere kapsayıcı eğitim seminerleri vermektedir. 2015 yılında hazırlanan 2015-2019 stratejik planda göçmenlerin eğitim konusuna yer verilmiştir. MEB tarafından 2018 yılında yayımlanan 2023 vizyon belgesinde de kapsayıcı eğitime vurgu yapılmıştır.

Yabancı Öğrenci Bulunan Okullarda Öğretmen ve Okul İdarecilerinin Yaklaşımı

Kapsayıcı eğitimde kilit rol oynayan okul yöneticileridir. Okul idarecileri tüm öğrencilerin eşit olarak eğitimden yararlanması için fırsat sağlamalıdır. Okul müdürleri cesaretli olmalı toplumun her kesiminden destek almalı aileler ve öğrencilerin desteğini almak için çalışmalar yapmalıdır (Stegemann, 2018). Kapsayıcı okullarda öğrencilerin bireysel farklılığına önem verilir. Bu okullarda herkesin katılımı önemlidir. Kapsayıcı okulda öğrencilere sorumluluk ve görev verilir. Bu

okullarda öğretmen öğrenci ve personelin fikirlerine saygı duyulur. Kapsayıcı okulda işbirliği ve demokratik sınıf ortamı vardır. Bu sınıf ve okul ortamında öğrenciler fikirlerinin paylaşır sınıf kurallarını beraber belirler birlikte karar alıp uygularlar (Düşkün, 2016). Öğretmenlerin kapsayıcı eğitim açısından kilit rollere sahip olduklarını ve öğretmen tutumlarının kapsayıcı bir eğitim politikasının yerleşmesi açısından önem taşıdığını ifade etmektedir. Öğretmenler misafir, göçmen veya mülteci şeklinde nitelendirilen yeni öğrencilerin okula uyum sağlamasında güçlü bir yönlendirici etkiye sahiptir.

Kapsayıcı okullarda yöneticiler okul için vizyon belirlemeli okullardaki tüm çalışanlarla beraber okulun başarılı olması için hep birlikte gayret etmelidirler. Öğrencilerin farklı özellikleri ve ihtiyaçlarını anlama konusunda aileler öğretmenlere yol gösterici olabilir. Özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin aileleri öğretmenlere yaşam tarzları, kültürleri ve inançları konusunda “öğretmenlik” yapabilir. Okul kültürünün temel bileşenlerinden biri olan okul yöneticisinin bu konudaki yaklaşım ve çabaları okuldaki kapsayıcı eğitim uygulamalarının temel kaynağını teşkil etmektedir. Okul müdürlerinin kapsayıcı öğrenme ortamlarının hazırlanmasındaki liderlik becerileri önem kazanmaktadır. Okul liderliği bütün öğrencileri kapsayacak biçimde yüksek nitelikli bir eğitim kültürü oluşturmak, geliştirmek ve sürdürmek için önemli bir role sahiptir (Causton, 2014). Kapsayıcı bir okul için okul yöneticisinin bu öğrencilerin nerede eğitim görmeleri gerektiği, hangi programın onlar için daha işlevsel olabileceği ve o öğrencilerin oraya ait olup olmadığı gibi soruları bir kenara bırakarak, çözüm odaklı bir yaklaşım benimsemeleri ve genel eğitim bağlamında bütün öğrencilerin eğitilmesini sağlayacak biçimde yeniden yapılandırmayı seçmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Kapsayıcı liderliğin temelini “herkesi herkes olarak görmek” (all mean all) düşüncesi oluşturmaktadır (Hehir, 2012). Kapsayıcı eğitim kültürü yaratmak ve bu eğitim kültürünü sürdürmek birden olacak bir şey değil, çok boyutlu ve aşamalı bir süreçtir. İş birliği ve takım çalışması gerektirmektedir. Öğretim süreçleri açısından ise öğretmenlere hem materyal hem ihtiyaç duydukları başka kaynaklar anlamında destek sunulması gerekmektedir. Ayrıca kapsayıcı eğitime ilişkin ortak bir yaklaşım benimsetmek ve aidiyet duygusu oluşturmak çok önemli görülür (Causton, 2014).

Yabancı Öğrenci Bulunan Okullarda Yaşanan Problemler

Suriyeli öğrencilerin okullarda uyum sorunu yaşamakta olup bazı okullarda okul yöneticileri yabancı çocukları kayıt ederken işleri zorlaştırdıkları kayıt yapmak

istemediklerine rastlanmaktadır (Kardeş, 2018). Şimşir (2018) yaptığı çalışma sonucunda mülteci çocukların dil problemleri ve uyum sorunları olduğunu belirtmiş ve etkili bir yönetim ve politika programı dahilinde mülteci öğrenci sorunlarına çözüm olarak okul öncesi eğitimin artırılması, ailelerin işin içine katılması, dil eğitimine dikkat edilmesi ve psikolojik ve rehberlik hizmetleri yoluyla okula uyum problemlerinin çözülmesini önermiştir. Bu nedenle göç edenlerin eğitimine ilişkin girişim ve adımlarda eğitim alanındaki politika yapıcılarının, idarecilerin, öğretmenlerin ve velilerin ortak bir tutumla mülteci çocukları toplumsal uyum konusunda desteklemesi ve kapsayıcı eğitim politikalarının kapsamlı şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Yabancı öğrencilerin Türkçeyi anlamadıkları için arkadaşlarıyla iletişim kuramamaktadırlar. Türk gelenek ve göreneklerine bilemeyen öğrenci ve aileler toplumda birçok problemle karşılaşmaktadırlar (Güngör, 2018). Mülteci öğrencilerin kurallara aykırı hareket ettikleri kavga ve şiddet eylemlerine karıştıkları gözlenmektedir. Yabancı öğrencilerin dersi anlayamadıkları okuma yazma öğrenmede zorluk yaşadığı verilen ödevleri yapmayıp derse ilgi göstermedikleri gözlenmiştir. Ülkemizde eğitim gören yabancı öğrencilerin dil öğrenme konusunda uygun programlar hazırlanmalıdır. Bu öğrencilerin topluma uyum sağlaması Türk kültürüne ayak uydurması önemlidir (Büyükikiz, 2016).

Türkiye’de yoğun bir şekilde yaşayan mülteci öğrencilerin temel sorunları şunlardır:

Eğitime Ulaşma ve Katılma Sorunu: Toplanan verilerin eksik olması kamplara servis araçlarının konulmaması toplumda cinsiyet ayrımı ve kız çocuklarının küçük yaşlarda evlendirilmeleri.

Öğretmen Sorunu: Ülkemizde yabancılara eğitim verecek öğretmen akademisyenin eksik olması. Ülkemizde olan azınlıklarda da öğretici kişilerin olmaması bu soruna neden olmaktadır.

Dil Sorunu: Yabancı öğrencilerin Türkçeyi bilmemesi öğretmenlerin Arapça ve diğer yabancı öğrencilerin dillerini bilmemesi sonucunda eğitim vermek materyal bulmak zordur bu yüzden dil problemi yaşanmaktadır.

Eşgüdümün eksik olması: Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdüm sıkıntısı hizmetlerin aksamasına neden olmaktadır. Güvenli Erişim Modüllerinde uygun bina bulunmaması ve alt yapı sorunları bulunmakta olup eğitim ortamını etkilemektedir.

Öğretim Programı ve Materyaller Sorunu: Sınıftaki öğrenci sayılarının fazla olması, eğitim öğretim materyallerinin ve teknolojik malzemelerin eksikliği, Öğrencilerin kitap kırtasiye ihtiyaçlarının olması gibi sorunlar bulunmaktadır.

Fiziksel Altyapı Sorunları: Okulların altyapı ve fiziksel ortamları kaynaştırma eğitime uygun olamayıdır.

Fakirlik ve Çocuk İşçiliği Sorunu: İhtiyaçlı olan aileler çocukları çalıştırma zorunda kaldıkları için Çocukları okula göndermeyip sokaklarda ve işyerlerinde çalıştırdıkları gözlenmektedir. Çocuklar okula gitmeyip devamsızlık yapmakta sokaklarda dilendiricilik ve işçilik yaptırılmaktadır.

Topluma Uyum Sorunu: Yabancı aileler çocukların okullarda Türkiye'deki öğrencilerle zorluk yaşadıkları önyargı, dışlanma, ayrımcılık, şiddet gibi olumsuz durumlardan dolayı okula göndermek istememektedirler.

Türkiye'de bulunan Yabancı Çocukların Kayıp Nesil Olmalarını Engellemek

Türkiye'ye göç eden çocukların geliş nedenleri önemlidir. Geline ülkenin dil, din, ırk etnik, kültürel sosyal yapısı geldiği ülkedeki topluma uyumu ve kaynaşması açısından çok önemlidir. Ülkemize gelen tüm çocuklar Geçici koruma statüsüne girmekte olup BM çocuk hakları sözleşmesine göre tüm haklara sahiptirler. Ülkemiz BM çocuk hakları sözleşmesine uyan 142 ülkeden biri olması nedeniyle Türkiye'de yabancı çocuklar hukuki anlamda tüm haklara sahiptirler. Yabancı çocukların okullara devam etmemesinin nedenlerine bakınca yoksulluk, cinsiyet ayrımcılığı, sağlık sorunları, okul iklimine ortamına ve kültürüne uyum sağlayamamaları olarak görülmektedir. Karataş (2016) insanların yaşadığı sorunlar çözülebilirse çocukların gelişimi sağlıklı ilerler. Sorunlar birikip çözülmedikçe çoğalır ve böylece işin içinden çıkılması zorlaşır. Okul sosyal hizmeti çocuklara ve ailelere ulaşmak için son derece önemlidir. Yabancı öğrencilerin eğitim ortamına aktif katılımı için okul aile toplum işbirliğiyle koruyucu önleyici sorunları çözücü hizmetler sunulmalıdır. Özkan (2014)' a göre, öğrencilerin yaşadığı sorunları çözmek ve okul başarısını artırmak için çocuğun ailesi ve çevresine bakmak gerekir. Okul sosyal hizmeti çocukları risklere karşı koruyucu önleyici olup çocuğun ailesiyle birlikte çalışmayı önemser. Bunun sonucunda okul sosyal hizmeti kendine has yaklaşımlarıyla okullarda öğrenci sorunlarının azaltılmasını eğitim öğretim hizmetlerinin daha aktif bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunmaktadır.

Yabancı çocuklar Türkiye'deki devlet okullarına gitmesi kolayken gitmemektedirler. Bu durum, Yabancı çocuklar açısından kayıp nesillerin ortaya çıkmasına ve toplumla bütünleşme noktasında pek çok riskle karşılaşmaktadırlar. Bu çocuklar okula gidemedikleri için topluma hayata uyum sağlama konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. İnsanların kendi isteği dışında yer değiştirmesi insanların hayatını olumsuz etkilemektedir. Bu durumdan en fazla zararı çocuklar görmektedir. Pek çok açıdan risk altında bulunan Yabancı çocukların kayıp nesillere neden olmaması için onların ihtiyaçlarının karşılanması gerekmekte olup bunlar içinde en önemlisi de çocuğun eğitim hakkıdır.

Yabancı Öğrenci Bulunan Sınıflarda Eğitim Öğretim

Göç ile ülkemize gelen öğrencilere kapsayıcı eğitimde başarılı olmak için sınıflarda önlemler alınmalıdır. Öğretmenler çocukların tüm sorumluluklarını üstlenmeli onlara her türlü yardım ve destek vermelidirler (Uçuş, 2016). Banks (2009)'a göre kapsayıcı eğitimde öğretmenler öğrencilerine eşit davranmalı ve etkili iletişim kurmalıdır. Sınıf yönetiminde öğrencilere olumlu bir ortam oluşturulabilmesi için öğrenciler özgürce kendilerini ifade etmelidir (Turan, 2004). Bunların gerçekleşebilmesi için de öğrenme-öğretme ortamında iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi gerekmektedir. Bireyler, başarı potansiyelleri ne kadar yüksek olursa olsun öğrenme sırasında iletişim eksikliğinden kaynaklanan sorunları aşamazsa tam öğrenmeyi gerçekleştirmiş olmaz. Asırlardan beri iletişim ve iletişimsizlik, insanlığın üzerinde durduğu ve hala tam anlamıyla karmaşasından kurtulamadığı bir konudur. Bu bazen öylesine bir hal almaktadır ki varlığında huzur yokluğunda ise büyük yıkımlara sebebiyet verebilmektedir. Özellikle de eğitim alanında yaşanan iletişim bireylerin hayatında, kişiliklerinde önemli ölçüde iz bırakmaktadır. Bu yüzden öğretmenlerin öğrencileri ile olan iletişimlerinde son derece hassas olmaları gerekmektedir.

İnsan hayatında eğitimin, eğitimin temeli sayılabilecek ilkokulun önemli yeri vardır. Çocuklar bu dönemde temel becerileri kazanırlar. Bunların arasında okuma-yazma ve temel aritmetik gibi bilişsel olanların yanında vatandaşlık gibi sosyal, kendini ifade etme gibi duyuşsal beceriler kazanırlar. Dil becerileri bunlarla yakından ilişkilidir. Türkiye'de eğitimlerine devam eden yabancı öğrencilerin eğitimde sınıflara uyum sağlamaları için öğretmenlerin yaklaşımları ve tutumları önemlidir. Bu anlamda ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine ve yöneticilere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Rubinstein-Avila, 2017).

Okullarda farklılıkların ayrıma dönüşmemesi için okulda kapsayıcı bir eğitim kültürü yaratmak ve farklılıkların bir arada bulunduğu bu ortamlarda eğitimin herkes için kapsayıcı hale gelmesi oldukça önemli görülmektedir (Hurn, 2016). Kültürel ve fiziksel farklılıklar genel olarak engel ya da eksiklik olarak görülmektedir (Allan, 2010). Ancak eğitimde farklılık bir sorun olarak değil bir zenginlik olarak görülmeli, bu kapsamda öğrenciler düşüncelerini paylaşmalıdır. Böylece birbirleriyle etkileşimden öğrenirler ve kapsayıcı eğitim öğrencinin öğrenme potansiyelini güçlendirir çünkü kapsayıcı eğitim, çocukların sadece okulda bulunmasını değil, aynı zamanda anlamlı öğrenmeye katılma fırsatlarının olmasını da gerektirir (Florian, 2013).

Göçmen çocukların farklı bir dil ve kültüre sahip bir ülkede okula başlaması ve o ülkenin öğrencileri ile aynı sınıfları paylaşması yabancı çocukların uyum problemleri yaşamaları kaçınılmaz bir sonuçtur. Öğrenim gördükleri sınıfın demografik yapısını da değiştiren Yabancı öğrenciler, farklı bir dil ve kültür için yetiştirilmemiş sınıf öğretmenleri için de sorun oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin tipik olarak akademik başarıları ve sosyal uyum becerileri düşüktür. Onlarla nasıl ilgileneceğini bilmeyen öğretmenler diğer öğrencilerin başarısında düşüş gözleyeceklerinden endişe duymaktadır.

Okullarda yabancı öğrenci olan sınıflarda sorunlar yaşanmakta olup bunlarla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Dinçer (2013) tarafından, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi [ÇOÇA] için yapılan araştırmada, devlet okullarına kaydolan yabancı çocukların en önemli sorunları dil problemidir. Erdem (2017) tarafından yapılan araştırmada en temel sorunun dil olduğu ve devlet okullarının bu öğrencilere uygun ortam ve program oluşturamadığı vurgulanmıştır.

Her insan diğerlerinden farklıdır. Günlük hayatımızda bireyleri diğerlerinden farklılaştıran pek çok özellik olduğunu fark ederiz. İlgilerimiz, yaşam tarzımız, zevklerimiz, davranışlarımız, ait olduğumuz kültür vb. pek çok özellik bizi diğerlerinden ayırır. Bu durum öğrenme konusunda da benzerdir. Bir öğretmen sınıfındaki her bir öğrencinin diğerlerinden farklı olduğunu bilir. Yabancı öğrenciler farklı kültürden geldikleri için diğer öğrencilerden farklı öğrenme yaşantılarına sahiptirler; bu bölümde bunlardan en önemlileri olan ön bilgi, ilgi, öğrenme hızı, bilişsel yetenekler, öğrenme stilleri ve sosyo-kültürel özellikler kapsayıcı eğitim kapsamında ele alınmıştır.

Yöntem

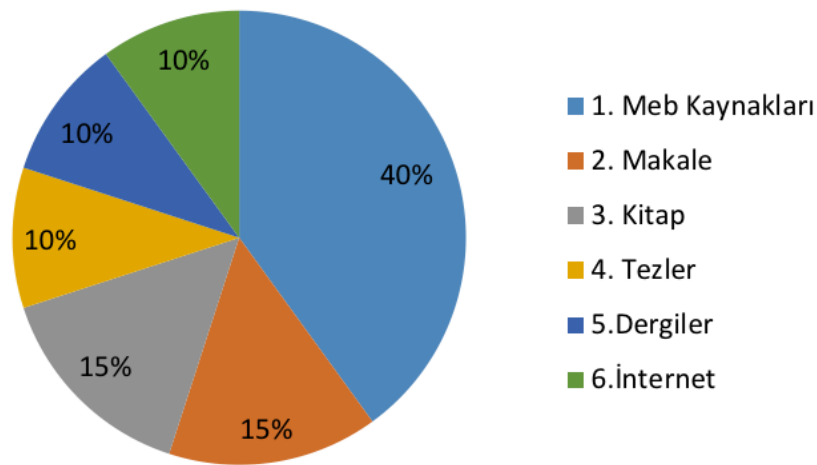
Bu bölümde araştırmanın deseni, uygulama süreci, araştırmada kullanılan kaynaklar, verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, tarama modelinde nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Bu araştırma kapsamında literatür taraması yapılarak göç ve kapsayıcı eğitim konusu anlatılmıştır. Araştırmada, literatür taraması yapılmıştır. Literatür, taraması mevcut olan kaynaklar arasından belirli bir konunun detaylı biçimde araştırılması ve o konuya ait verilerin sistemli biçimde toplanması sürecidir. Literatür taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur (Balcı, 2018) .

Araştırma Verilerinin Toplanması ve Süreç

Literatür taraması, veri toplama ve toplanan verinin önemini tartışılması, toplanan verilerin problemle ilişkisinin kurulması ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir. Araştırmanın temel verileri 2017 yılı başında MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler için el kitabından” elde edilmiştir. Literatür taramasına; araştırma problemi ile ilgili anahtar kelimelerin seçilmesi ile başlanır, sonra ilgili veri tabanına ulaşılmaya çalışılır. Araştırmanın verileri aşağıda verilen grafikteki (Şekil 1) literatür taramalarından elde edilmiştir.

Şekil 1. Yararlanılan Kaynaklar

- MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü <https://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-ogretmen-egitimi-modulu2018> internet sayfasında yayımlanan MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış Sınıfta Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler için El Kitabı,
- Kapsayıcı Yönetici Modülünden elde edilen veriler,
- Kapsayıcı Eğitimle ilgili Tezler, Makalelerden elde edilen veriler,
- Kapsayıcı Eğitim Öğretmen Eğitimi Modülü Projesi “Okul Yöneticilerinin Eğitimi” Modülünden elde edilen veriler.

Verilerin Analizi

Literatür bir bilim dalının çeşitli konularında yazılmış eserlerin tümünü ifade eder. Literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerin sistematik olarak betimlenmesini tasniflenmesini ve analizini kapsar. Literatür taramasında araştırma sorusu, çalışmanın temelini oluşturur (Büyüköztürk, 2008). İstenilen literatürün taranması, araştırma ile ilgili bilgi içeren dokümanların sistematik bir biçimde tanımlanmasını, tasniflenmesini ve analiz edilmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Kapsayıcı eğitimle ilgili veriler taranmış olup kapsayıcı eğitimin nasıl yapılması konusunda analizler yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Bu bölümde; kapsayıcı eğitime ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Kapsayıcı eğitim toplumda dezavantaja sahip tüm grupları dâhil edecek bir sistemdir. Kapsayıcı eğitimde elde edilen en önemli bulgular eken yaşta evlilik, çocukların okula devam etmemesi, yoksulluk, çocuk işçiliği, dil sorunu, adaptasyon ailevi sorunlar, altyapı eksikleri, kamplardaki sorunlar, öğrencilerle iletişim kuracak öğretmen yetersizlikleri, bina yetersizliği, materyal eksikliği, akran ilişkilerindeki önyargı, dışlanma, ayrımcılık, şiddet gibi olumsuz durumlar yabancı çocukları eğitim ortamlarından uzaklaştırabilmektedir. Bu sorunu çözmek için toplum ve ilgili kurumlar ile birlikte hareket etmeli ve bu konularda tüm kurumlar üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirmelidirler.

Yirmi birinci yüzyılda bilim ve teknolojiye gelişmeler, ülkeler arasındaki fiziki sınırları ortadan kaldırmış, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde

dünyadaki insanların birbirleriyle iletişimini kolaylaştırmıştır. Bu sayede, farklı kültürlerin tanınması ve kültürel etkileşim imkânı doğmuştur. Bunun yanında, farklı nedenlere bağlı olarak yaşanan göçler, yabancı öğrencilere sunulan eğitim fırsatları ve turistik geziler gibi durumlar da kültürler arası etkileşimi artırmıştır. Türkiye'nin üzerinde bulunduğu Jeopolitik konumdan dolayı her zaman göç dalgasını yaşamaktadır. Türkiye'ye Irak, Afganistan, Afrika ülkeleri, Türki Cumhuriyetler gibi çeşitli ülkelerden göç alan ülkemiz özellikle 2011 yılından itibaren yoğun biçimde Suriye'den göç almaya başlamıştır. Demografik dağılım dikkate alındığında göçmenlerin %54'ünün çocuklardan oluşmaktadır (UNICEF, 2015). Tüm yabancı çocukların sağlık beslenme eğitim güvenlik ve eğitim öncelikli durumdadır. Yabancı öğrencilerin eğitimi için yasal bir engel bulunmamaktadır. (MEB, 2014).

Türkiye açısından bakıldığında son yıllarda maruz kaldığı uluslararası göç nedeniyle çok sayıda yabancı uyruklu öğrenciyi okullarında misafir etmektedir. Bu durum başlangıçta şaşkınlıkla karşılanırsa da zaman içerisinde gerek mevzuat gerekse uygulama açısından bazı önlemlerin alınması ihtiyacını doğurmuştur. Nitekim yapılan yeni düzenlemelerle birlikte, mevzuat açısından, uluslararası standartlara uygun, insan hakları temeline dayalı ve eşitlikçi bir niteliğe sahip eğitim perspektifi ortaya konulmuştur. Artık hangi ülkeden olursa olsun Türkiye'de misafir edilen ve eğitim çağında bulunan tüm yabancı uyruklu öğrenciler eğitime erişim hakkına sahiptir.

Mülteci çocuklar, savaş ve göç mağduru olmanın yanında pek çok noktada çocuk yoksulluğuna maruz kaldıkları için çocuk işçiliği, suça sürüklenme, çocuk istismarı, şiddet, dilencilik ve erken evlilik gibi birçok risk faktörü vardır. Göç ettiği ülkelerde sorun yaşayan çocukların iç dünyalarında gelişim bozukluklarına ve hasara neden olabilmektedir. Bu çocukların kayıp nesillere neden olmaması için çocukların sorunlarının çözülmesi topluma kazandırılması desteklenmesi ve göç ettiği ülkelerde uyumlu olması sağlanmalıdır. En önemli sorunlardan birisi yoksulluktur. Yoksullukta çocukların açlık ve dengesiz beslenmeleri çocukları savunmasız duruma getirmektedir. Yoksulluk, çocuğun eğitim ortamından uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına, okul terkine, neden olmaktadır. Yoksullukla etkin mücadele edildiği takdirde ona bağlı ortaya çıkan pek çok sorun da beraberinde çözülecektir. Yabancı çocukların sorunları aile-okul-toplum işbirliği içinde çözülebilmektedir.

Göçmen öğrencilerin en önemli sorunları Türkçeyi tam olarak bilmemeleri ve dersi anlayamamalarıdır. Göçmen öğrencilerin dersi anlamaması, ders içinde yaramazlık

yapmasına, derste konuşmalarına ve diğer öğrencileri rahatsız etmelerine neden olmaktadır. Bu durum sınıf ortamını bozmaktadır (İmamoğlu, 2017). Yabancı öğrencilerin dil sorunlarını çözmek için çalışmalar yapılmalı ve bu öğrencilere Türkçe mutlaka öğretilmelidir.

Göçmen öğrencilere yönelik dünyada ve Türkiye’de çeşitli uygulamalar yapılmaktadır. Dil öğretiminde bazı ülkelerin yaptıkları çalışmalar Türkiye için örnek olabilir. Almanya’da uygulanan “Hoş geldin sınıfları” ve Avusturya’da uygulanan “Anne Almanca öğren” uygulamaları birleştirilerek hem okul öncesi dönemde dil öğretimi yapılabilir hem de ailelerin Türkçe öğrenmesi teşvik edilebilir. Bu sayede okullara ilgi artarken ailelerinde eğitime destek vermesi sağlanabilir.

Türkiye’ye göç eden okul çağındaki çocuklara insani erdemlerimiz gereği sahip çıkmalı ve toplum olarak dışlamamaya öncelik vermeliyiz. Toplumdan dışlanan bireylerin o toplumu sevmesi ve o topluma adapte olması beklenemez. Bunların yanı sıra eğitim konusunda onları kazanmak adına yapılması gereken ilk aşamada onlara bir geçiş dönemi hazırlanmalıdır. Bu geçiş evresinin ardından çeşitli dilsel ve kültürel etkinliklere basit düzeyden başlayarak dahil edilmelidirler. Temel iletişimi kurabilecek düzeyde Türkçe öğretimi gerçekleştikten sonra uygulayıp yaşantılarla bunu pekiştirmeleri sağlanmalıdır. Bunun için kademeli dil eğitimi verilmeli, bu eğitimi verecek kişiler de nitelikli ve işini severek yapan eğitimciler olmalıdır.

Eğitim alanında yaşanan fırsat eşitliğinin sağlanamadığı hiçbir toplumda eğitim eşitliğinden söz edilemez. Eğitim hakkı da, çocuğun en temel hakkıdır. Yabancı çocukların eğitim süreçlerine dahil edilmesi insanlık için önemli bir sorumluluktur. Bu durum Anayasamızda da belirtildiği üzere “sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler” içerisinde “eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlığı altında 42. maddede yer alan “kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz” durumuyla net bir şekilde belirtilmektedir. Unutulmaması gereken bir diğer önemli nokta ise çocuklar gelecek nesillerin mimarlarıdır bu mimarlara sahip çıkmak ülkemizin ve tüm insanlığın üzerine düşen bir görev olmalıdır.

Öneriler

- Mülteci öğrencilerin eğitim durumlarını etkileyen yöneticiler, öğretmenler iyi bir derecede eğitimden geçirilmeli ve bu bilinç ilk önce onlarda sağlanmalıdır.

- Mülteci öğrencilerin sınıf ve okul ortamına uyum sağlamaları, olumlu öğretmen tutumlarıyla ilişkili olduğu için öğretmenler bu konuda aktif olmalı.
- Öğretmenlere mülteci öğrencileri etkileyen kapsayıcı eğitim, çok kültürlülük ve destekleyici okul iklimi ile ilgili eğitimler verilmelidir.
- Mülteci öğrencilerin eğitiminde mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenlere daha aktif görevler verilmelidir.
- Farklı illerde görev yapan öğretmenlerin yaptıkları çalışmaları birbirleriyle paylaşmaları sağlanmalıdır.
- Çocukların eğitim haklarına ve çocuk haklarına konularında bilinçlenme yapılmalı ve desteklenmelidir.
- Ev ziyaretleri ve aile toplantıları yapılmalı aileler bizzat yerinde tespit edilmeli ve ikna edilmelidir.
- Topluma, yeni hayata, okul ortamlarına ve yeni duruma uyumunun sağlanmasına herkes destek olmalıdır.
- Ülkemize uyumlarını kolaylaştırmak için ilgili kurumlarla işbirliği sağlanmalıdır.
- Çocukların savaşın ve göçün olumsuz durumlarına karşı çocuklara ve ailelerine rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.
- Sağlık hizmetlerine erişim noktasında insanlara destek verilmelidir.
- Aile fertlerinin bir araya getirilmeleri sağlanmalı ve istekli olanlara Türkçe öğrenme konusunda fırsatlar verilmelidir.
- Yabancı çocukları kültürlerini yok edecek durumlara karşı önlemler alınmalı onların toplumla uyumu sağlanmalıdır.
- Yabancı çocukları toplumla bütünleşmesi sağlanmalı yaşıtlarıyla kaynaştırıcı etkinlikler faaliyetler yapılmalıdır.
- Yabancı Çocukların Eğitim durumu ilgili kurumlarla çalışmalar yapılmalı tüm kurumlar üzerine düşen görevlerini yapmalı destek vermelidir.
- Yabancı çocukların ve ailelerin acil ihtiyaçları ve gereksinimleri kurumlar arası iletişimle giderilmelidir.

- Erken yaşta evlilik, çocukların okullaşamama, okula devamsızlık, yoksulluk, çocuk işçiliği, dil sorunu, adaptasyon gibi temel konularda okul, aile, toplum ve ilgili kurumlarla birlikte hareket edilmeli ve bu konularda tüm kurumlar üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirmelidirler.
- Türkiye Devletinin huzur ve geleceği için göçmen çocuklarla ilgili eğitim politikası hazırlanmalı bu çocukların eğitiminde projeler hazırlanmalıdır.
- Mülteci çocukların eğitiminde okulların dışında sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve tüm kurumlarla birlikte çalışılmalıdır.
- Mültecilerin barınma sorunları için iyi bir devlet politikası oluşturulmalıdır.
- Çocuk işçi çalıştırılması engellenmelidir.
- Mülteci ailelere eğitimin bir hak olduğu anlatılmalı ve bilinçlendirilmelidir.
- Mülteci çocuklara örnek olması için üniversiteli öğrencilerden yardım alınmalıdır.
- Türkçeyi öğretmek için etkin planlamalar yapılmalı Anaokulunda itibaren bu konuda çözümler üretilmelidir.
- Mülteci kadınların dil ve sosyalleşme sorunları için tüm eğitim kurumları, sivil toplum kurumları ile işbirliğine gidilmelidir.
- Göçmen kadınlara ve çocuklara her türlü psikolojik destek verilmelidir.
- Mülteciler içinde yer alan eğitimli öğretmen akademisyenlerden diğer mültecilerin eğitimi için faydalanılmalıdır.

Bütün bu sorunların çözümü için eğitim, şarttır. Başka bir çıkış yolu yoktur. Eğitim olmadan hayat olmaz. Eğitim her derdin dermanıdır ve insanlığa ışık saçan yoldur, bu yoldan asla vazgeçilmemeli, devlet ve toplum bu konuya destek vermelidir.

Kaynakça

A. Banks, J. (2009). *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. New York: Routledge, Taylor and Francis.

Allan, J. (2010). The sociology of disability and the struggle for inclusive education. *British Journal of Sociology of Education*, 31:5, 603-619.

- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime Dergisi*, 55-73.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Birleşmiş Milletler. (1951). *Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi*.
- Büyükkız, K. K. (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1414-1430.
- Büyüköztürk Ş., Ç. E. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Causton, J. v. (2014). How Do Schools Become Effective and Inclusive? Handbook of Effective Inclusive Schools. *Research and Practice Routledge*.
- Coşkun İ ve Emin, M. (2016). *Suriyelerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar*. Ankara: SETA Yayınları.
- Çatalbaş, G. K. (2015). Türkiye’de bölgeler arası iç göçü etkileyen faktörlerin panel veri analizi ile belirlenmesi. *The Journal of Operations Research, Statics, Econometrics and Management Information Systems*, 3(1), , 99-117.
- Dinçer, O. B. (2013). Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu, politika ve uygulama önerileri. *İstanbul Bilgi Üniversitesi, Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA)*.
- Düşkün, Y. (2016). *Türkiye’de ortaöğretimde kapsayıcı eğitim durum analizi. Eğitim Reformu Girişimi*. İstanbul: İmak Ofset.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *M. edeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26-42.
- Florian, L. v. (2013). Enacting inclusion: a framework for interrogating inclusive practice, *European Journal of Special Needs Education*, 28:2, 119-135.
- Güngör, F. v. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim - öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International* , 8(2), 124-173.
- Hehir, T. v. (2012). Jossey-Bass Effective Inclusive Schools: *Designing Successful Schoolwide Programs San Francisco*.
- Hurn, C. (2016). *Okulun İmkan ve Sınırları. (Çeviri Editörü: Doç. Dr. Mustafa Sever)*. Ankara: Pegema.

- İmamoğlu, H. v. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretime dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği. . *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 7(2) , 529-546.
- Karataş, K. G. (2016). Öğrenci Sorunlarının Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında Değerlendirilmesi. *Okul Sosyal Hizmeti Özel Sayısı, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, 70-80.
- Kardeş, S. v. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitime yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online* 17(3), 1224-1237.
- MEB. (2014). *Yabancılara yönelik eğitim-öğretim hizmetleri*. Ankara: Meb.
- Özkan, Y. v. (2014). Çocuk ve Aile Odaklı Sorunların Çözümünde Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Önemi: Uzmanların Çocuk ve Ailelerle Çalışmada Sahip Oldukları Beceriler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 18 (3), 397-412.
- Rubinstein-Avila, E. (2017). Immigration and education: what should K-12 teachers, school administrators, and staff know. *The Clearing House*, 12-17.
- Stegemann. (2018). Making it Logical: Implementation of Inclusive. Learning Disabilities. *A Contemporary Journal* 16(1, 3-18.
- Şimşir, Z. v. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri . *Elementary Education Online*, 1116-1134.
- Taylor, S. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitutes inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, , Taylor, S., & Sidhu, R. K. (2012) 39-56.
- Turan, S. (2004). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi-Öğreti Yayınları.
- Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. (2017). *Göç İstatistik Raporu*. Ankara: https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/88360142_goc-istatistikraporu-mayis.
- Uçuş, Y. D. (2016). Dezavantajlı Çocukların Velilerine Uygun Olarak Hazırlanan. *e-International Journal of Educational Research*.
- UNESCO. (2001). *Guidelines for inclusion*. Paris: Birleşmiş Milletler.
- UNESCO. (2005). *Guidelines for inclusion*. Paris: Birleşmiş Milletler.
- UNESCO. (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Fransa: Birleşmiş Milletler.
- UNESCO. (2017). *Policy guidelines on inclusion in education*. Fransa: Bierleşmiş Milletler.

UNICEF. (2001). *Dünya Çocuklarının Durumu Raporu*. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu.

UNICEF. (2015). *Curriculum, accreditation and certification for Syrian children in Syria, Turkey, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt, regional study*.

Watch, H. R. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Seçkin Yayınevi, Ankara*.

Inclusive education of the students of the ones who are integrated with the foreigner students

Tuba Aydın Güngör, Osman Pehlivan

Introduction

Political and social pressures are considered as significant reasons that force societies to migrate along with globalization, wars, economic problems. After 1990 millions of people had to migrate through the wars in the Middle East countries. Migrants had to live as refugees or asylum seekers in the countries they visited. The civil war that broke out in our border of Iraq and Syria caused people to migrate to our country and these people have been hosted in our country. Some of these people settled in camps and most of them have started to live in all parts of the country. Turkey has not kept schtum to this humanitarian drama that has been experienced through the 21st century. Therefore, Turkey has hosted millions of foreign nationals with our open border application and have taken them under its protection. This situation has caused various problems in Turkey and the most important of these problems is the education problem of the refugee children. State and Non-governmental organizations in our country have cooperated and proposed solutions for the education issue of foreign children and the foreign students have been offered education opportunities in temporary education centers and schools affiliated to the Ministry of National Education (MoNE). In a broad sense, inclusive education encompasses all disadvantaged children and is closely concerned with the provision of the right to education to these children. In this process, one of the most important priorities of our government has been to actively involve foreign students through

their education age in the education system. The aim of this study is to contribute to the field by demonstrating in depth how children from different cultures, different societies and different regions in inclusive education enable them to participate in education in the best way and in this sense, how they equally benefit from all educational opportunities.

Methodology

This research was designed as a qualitative research in the screening model. Within the scope of this research, the subject of migration and inclusive education was explained by literature review. In the research, a literature review was made. Literature is the process of researching a particular subject in detail among the available sources and systematically collecting data on that subject. Literature review helps to selectively understand the research problem and put the research in a historical perspective (Balci, 2018). Literature refers to all the works written on various subjects of a branch of science. It covers the systematic description, classification and analysis of the information obtained as a result of the literature review. In the literature review, the research question forms the basis of your study (Büyüköztürk, 2008). Scanning the desired literature includes systematically identifying, classifying and analyzing documents containing information about the research (Yıldırım & Şimşek, 2013). Data on inclusive education were scanned and analyzes were made on how to conduct inclusive education.

Discussion, Conclusion and Suggestions

Inclusive education is a system that will include all disadvantaged groups in society. The most important findings obtained in inclusive education are marriage at a young age, children not attending school, poverty, child labour, language problems, adaptation family problems, infrastructure deficiencies, problems in camps, lack of teachers to communicate with students, lack of buildings, lack of materials, prejudice in peer relations, Negative situations such as exclusion, discrimination and violence can drive foreign children away from education environments. In order to solve this problem, they should act together with the society and relevant institutions, and all institutions should fulfill their responsibilities on these issues.

From the perspective of Turkey, it hosts many foreign students in its schools due to the international migration it has been exposed to in recent years. Although this situation was initially met with surprise, over time, it led to the need to take some

measures in terms of both legislation and implementation. As a matter of fact, with the new regulations made, an education perspective that is in line with international standards, based on human rights and has an egalitarian quality has been put forward in terms of legislation. Now, all foreign students who are hosted in Turkey and who are of education age, regardless of their country, have the right to access education.

As a society, we should protect the school-age children who immigrated to Turkey due to our humanitarian virtues and give priority to not excluding them. Individuals excluded from society cannot be expected to love and adapt to that society. In addition to these, a transition period should be prepared for them in the first stage that needs to be done in order to gain them in education. After this transitional phase, they should be included in various linguistic and cultural activities, starting from the basic level. After teaching Turkish at a level that can establish basic communication, it should be applied and reinforced with experiences. For this, gradual language training should be given, and the people who will provide this training should be qualified and passionate educators.

There should be some suggestions for those who want to examine this issue deeply, administrators and teachers, who affect the educational status of refugee students, should be educated at a good level and this awareness should be provided in them first. Since refugee students' adaptation to the classroom and school environment is related to positive teacher attitudes, teachers should be active in this regard. Teachers should be given training on inclusive education, multiculturalism, and supportive school climate that affect refugee students. Teachers with high professional experience in the education of refugee students should be given more active duties.

Equality of education cannot be mentioned in any society where equality of opportunity in the field of education cannot be achieved. The right to education is the most fundamental right of the child. The inclusion of foreign children in the education process is an important responsibility for humanity. As stated in our Constitution, this situation is clearly indicated by the situation "no one can be deprived of education and training rights" in article 42 under the title of "the right and duty to education and training" within "social and economic rights and duties". In conclusion, one of the most important points that should not be forgotten is that children are the architects of future generations, and protecting these architects should be a duty that falls on our country and all humanity.